

2001 03 10, Vilnius

ZIGMUI ATMINTI

Kalnų didybė, įkopimų džiaugsmai ir sunkumai, treniruočių ir priešsezoninių varžybų įtampa - tai tik dalis to, kuo su Zigmui Blažaičiu dalijomės daugiau kaip dešimt metų. Dešimt snieguotų vasarų, dešimt nuostabių viltingų pavasarių, dešimt sportinių sezono. O pirmos mūsų svajos buvo apie Kalną dar tada mums neprieinamą, apjuostą audringų debesų, nutviektą žaibą, plaunamą liūčių ir gairinamą sniego šuorą. Apie Kalną, kurį pamatėme ir pajutome širdimis iš Alibeko stovyklos Vakaru Kaukaze^{*1}. Tai Belalakaja - taip sužavėjusi mus, dar žalius naujokelius. Vėliau, jau po kelerių metų, su draugais įkopė į jos viršūnę, prisiminėme, koks tą pirmą rudenį šis Kalnas mums pasirodė nejveikiamas. Kaip jo vardas primena Lietuvos ežerus Lakajus ir kaip didingai jo siluetas kontrastuoja su tykių, šiltų, žolėtų pakrančių vaizdais. O tų vaizdų prisiminimai vėliau kalnuose mus dažnai lydėdavo sunkiomis minutėmis.

Būdamas draugiškas ir paslaugus, Zigmą visiems aplinkiniams patikdavo ir jis žinojo, kad alpinistinei karjerai reikalinga sportiška bendraminčių grupė. Su noru ir užsidegimu treniruodavosi tarpsezonių metu, paragindavo kitus. Gan greitai mudu pakankamai susiderinome ir varžyboms bei įkopimams nuolat sudarydavome ryšinį. Ramu, kai žinai, kad esme kruopščiai pasiruošę inventorių, kad iki smulkmenų aptarę maršrutą. Kai žinai, kad Zigmą įkalti kabliai ir įtvirtintos virvės yra patikimos, o sunkiomis minutėmis neišgirsi grubaus žodžio ar nekantraus trukčiojimo - vien tik padrašinantį šūtelėjimą. Ir jokių supaprastinimų saugant - ar tai uolos, ar sniego šlaitas, ar ledyno pinklės.

Kas gi žvelgdamas nuo didesnės viršūnės į Kaukazo kalnagūbrį nepajuto pagarbos ir susižavėjimo Ušbos viršūne? Grupės draugas Algiris Uginčius dargi medituodavo, savo darbo kabinete įsistebėlijės į didelę jos nuotrauką. Taigi, atėjo laikas prašyti šito Kalno palankumo^{*2}. Ilgi pasiruošimai, varginantis priėjimas, bazine stovyklos rūpesčiai liko apačioje ir štai mūsų grupė, pakilusi sudėtingu kuluaru, po vieną traversuoja "apšaudomą" blogą vardą turintį "kaklaraištį". Kartais ūžteli akmenukai, po kojomis mėtosi virvių likučiai, ledkirčio nuolaužos. Nejauku, bet kito kelio iki nakvynvietės po raudonu kampu nėra. O nuo čia į pietinės Ušbos bokštą Zigmą jau sublizga savo kopimo uolomis sugebėjimais. Kala kablius, nepasitiki senais, kabina kopetėles ar pasilipa ant mano peties. Bokštas aukštas, varginantis, ketera tai išryškėja, tai dingsta sienoje. Viršūnėje esame jau vakarejant. Džiaugiamės geru oru ir Svanetijos vaizdais. Betgi žinome, kad nusileidimas bus painus ir pavojingas. Ir vėl Zigmą savo tvirtumu ir pasitikėjimu, jau temstant padrašina visus. Tvarkingi ir patikimi diulferiai ménésienoje. Pagaliau visai sutemus pasiekiamo palapinę. Ištroškę, privargę, bet laimingi. Zigmą užkurtas primusas puode porcija po porcijos iki pat ryto tirpina ledą. Vėliau besileidžiant patiriame dar vieną, bet jau šaltą nakvynę pusiau sėdėdami uolose šalia kuluaro. Ledyną pasiekiamo gan nusikamavę. Ryšiniai traversuojame statų sniego šlaitą. Lyg ir nepavojinga, bet atsipalaidavimas baudžiamas: privargusi mano koja slysteli ir jau lekiu žemyn link ledo plyšio. Atrodo taip lėtai pasisuku link šlaito ir bandau stabdytis ledkirčiu. Pakeliu galvą. Zigmą jau saugo per savo ledkirtį, nelaukdamas, kol aš sustosiu. Patikimas ir tvirtas, kaip visada. Prisimenu, kaip praeitais metais jį sulaikiau virve per uolos iškyšulį, kai slydo vos vos sniegu padengtu ledo kuluaru. Tąkart aš gal nelabai ramiai pareiškiau, ką manau apie jo savisaugą.

Vis tik ryšinio draugą gali geriausiai pajusti ir pažinti įkopimuose dviese aukščiausios kategorijos maršrutais. Toks meistrų lygio kopimas buvo Vidurinėje Azijoje Zaminkaroro siena^{*3}. Ruošėmės atidžiai. Susirūpinti vertė popietinė akmenų lavina gretimoje sienoje. Matyt saulė viršuje patirpdė ledą ir vanduo paplovė netvirtas uolas. O mums reikia išeiti kuo anksčiau ir kuo greičiau pasiekti saugesnę dalį. Kopiame pakaitomis. Idienojus pasiekiamo lentynėlę, iš kurios reikės patekti prie didelio besivinguojančio aukštyn plyšio. Būtina įveikti vidinį kampą, kuriuo jau pradeda tekėti vanduo. Po kiek laiko galime laukti gausėsnės srovės ir akmenų. Reikia skubėti, bet visai nėra kur kalti kablių. Bandome ir šiaip, ir taip. Delsti negalime: arba turime gržti, arba rasti išeitį. Gan aukštai Zigmą pamato kabliui tinkamą uolos įtrūkimą, atsargiai lipa man ant pečių ir kala. Per jo iškeltas rankas pro rankoves po drabužiais teka šalto vandens srovelės. Šlampame abu, bet nuo įtampos nejaučiame šalčio. Kabina kopetėles ir kuo greičiau kopia link patikimo plyšio kuo toliau nuo latako.

Statu, bet džiaugiamės, kad galime įsisprauti ne tik plaštakomis, bet ir visomis pėdomis. Dar pusdienis darbo ir vakarop pasiekiamie pakankamai saugią vietą po uolų atbraila. Zigmą kabina puodą ir po juo primusą. Gerai, kad netoli galima prisivarvinti vandens. Kitoje sienos dalyje įkopėjai jo atsargas nešasi iš apačios. Radijo ryšys su draugais bazinėje stovykloje padrašina mus. Nakvynė - ant nuožulnios lentynėlės be palapinės. Pasitepame apdraskytas ir sugrubusias rankas. Pusiau sėdėdami miegmaišiuose susiglaudę stebime temstantį Jagnobo slėnį. Gera ir kartu truputį neramu dėl rytdienos. Aptariame, vienas kitą suprasdami iš pusės žodžio. Kitą dieną - dar ilgas ir įdomus kopimas. Sienos viršuje atsiduriame jau temstant, o žolėtus šlaitus besileisdami nuo viršūnės pasiekiamie mėnesienoje. Karališka nakvynė tiesiog ant žolės. Nešalta. Giedras žvaigždėtas dangus. Persimetam vienu kitu žodžiu. Tyla. Palaiminga ramybė.

Nevisi įkopimai dviese buvo tokie sekmingi. Fanų kalnuose kopėme šiauriniu Pilies viršūnės kontraforsu^{*4}. Uolomis aš su lengvu apavu be kuprinės kopiu pirmas. Kabinu virvę. Stoviu ant nemalonios šlapios lentynėlės, bet aukščiau bus geriau: matau gražias uolas ir priešviršūninę sniego kepurę. Virve betraukdamas savo kuprinę, su baime pajuntu, kad atsitiko kažkas nelauktu: po manim žemyn skrieja rausvas gumulas. Tai nutrūko manoji kuprinė ir su visa pūko striuke, miegmaišiu, radijuku, maistu ir batais lekia į ledyną. Lieku tik su kablių rinkiniu ir plaktuku. Susišaukiu su Zigmui, ar nėra daugiau nuostolių. Nepanikuojame, bet tenka leistis žemyn. Be radijo ryšio ir be šiltos aprangos dviese negalime toliau kopti. Visa diena sunkaus darbo nuėjo veltui ir į šį kalną vargu ar beišeisime kitą kartą. Skubiai diulferiuojame žemyn. Iki sutemų reikia suspėti į ledyną. Pasisekė - apačioje šalia plyšio randame kuprinę, pūkus paskleidusią striukę, ir visai sveiką radijuką. Spėjame pranešti, jog nereikia mūsų gelbèti. Be ypatingų emocijų aptariame kas įvyko. Juk įkopimo džiaugsmą gali patirti ne tik pasiekęs viršūnę, bet ir išisukęs iš bėdos.

Čapdaraje dviese kopiant buvo kiek blogiau^{*4}. Jau pasiekę viduriniąją sienos dalį ir kirtę įstrižą sniego šlaitą prie uolų patiriame, jog Kalnas mums nepalankus, kad retkarčiais pavaišina nuobiromis. Siena pakankamai statūs ir dauguma jų skrieja už mūsų nugarą. Matyt, nuo tirpstančios sniego kepurės. Laukti ryto, kol užšals, nėra kur. Kiek padelsę nutariame traversuoti į saugesnę pusę. Zigmą kopia pirmas. Nespėja. Pikta nematomoji sauja pažeria eilinę porciją. Ore sušvilpia, cakteli per uolas ir per šalmus. Prisišlejam prie sienos, kilstelim virvę, kad nenukirstų. Atrodo, akmenukai nedideli, tačiau vienas, atšokęs nuo uolos, įkerta Zigmui į skruostą. Bekaldamas kablių, jis gerai išsilaike ant kojų, bet skruostas jau kruvinas ir tenka skubiai grįžti į saugesnę vietą. Zigmą nepasimetęs, šaltai reaguoja. Žinome, jog galvos žaizdos, kad ir negilius, labiau kraujuoja. Traukiam vaistinėlę. Tai Viktoras Čapkevičius aprūpino visokiems atvejams. Zigmą nepraranda nuotaikos, nors neramu, ar neužtins akis, ar iš aukščiau negausim dar didesnės saujos. Teko ilgiu palaukti, kol vakaro šaltukas sulipdė viršūnės nuobiras. Tik kitą dieną nusileidę, sužinojome, kad tuo metu kitoje pusėje kopiantys Taškento alpinistai nuo krintančių akmenų nukentėjo smarkiau. Neapsieita be lūžių. Iš bazinės stovyklos Zigmą, net nepailsėjės, su užklijuotu skruostu, su tomis pačiomis įkopimo virvėmis kartu su visais išėjome į gelbėjimo darbus. Atskridęs sraigtasparnis pémė du nukentėjusius, kuriuos jau buvome nuleidę į aikštę. Jiems dar pasisekė, bet mudviem - labiau.

Po poros pasiruošimo dieną – esminis ekspedicijos sieninis įkopimas į Badchaną aukščiausia 6 kategorija^{*4}. Mūsų penkiukė apdorojo maršruto dalį iš vakaro, gerai apgalvojome kopimą ir nakvynę. Čia Zigmą kartu su latviu Imantu ypač sunkiose vietose ir vėl sublizgėjo savo sugebėjimais.

Sekėsi Zigmui ir vėliau - ir uolų sienose, ir aukštuminiuose įkopimuose. Nesumažėjo atsakomybė už savo bendražygius, pasiruošimą pedantiškumas, nuolatinis pareigos jausmas ir sisteminges darbas siekiant išsvajoto tikslo – alpinizmo Meistro^{*5}.

Arūnas Šukys

*1 – 1968 m., *2 – 1972 m., *3 – 1977 m., *4 – 1979 m. *5 – 1980 m.,